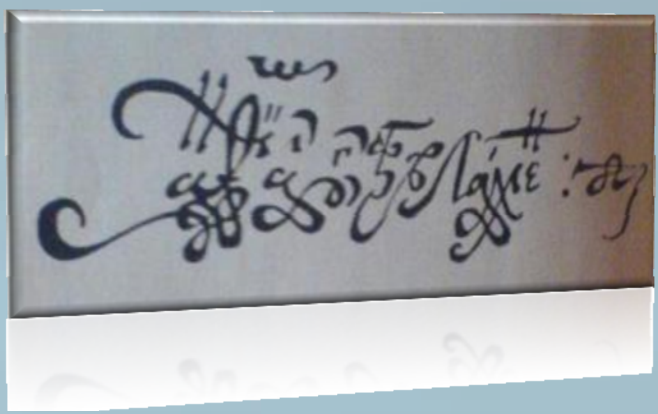
Sfântul Sfințit Mucenic Antim Ivireanul

Sfătuiri creștine-politice

Adaptare a textului de
Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș

Teologie pentru azi
București
2010

Textul adaptat de către noi în ediția de față este conform ediției:

Antim Ivireanu, Mitropolitul Ungro-Vlahiei, *Sfătuiri creștine-politice...*, trad. din lb. gr. de Constantin Erbiceanu și editată în revista *Biserica Ortodoxă Română* XIV (1890-1891), Ed. Tipografia „Cărților bisericești”, București, p. 334-355.

†

***Sfătuiri creștine-politice** către Preaevlaviosul și Preaînălțatul Domn și Stăpân a toată Ungrovlahia, Domnul nostru, Robul lui Dumnezeu, Ștefan Cantacuzino Voievod, [scrise] de către Prea Sfințitul și de Dumnezeu păzitul Mitropolit, Domnul Antim din Iviria [Georgia], în Preasfânta Mitropolie a Bucureștilor, în anul mântuirii 1715*[1]

*

[Stema țării în original]

*

[Stihurile de la stemă]

Cele trei strălucite semne pe care le ai în pecete, adică *corbul*, *crucea* și *vulturul* te arată a fi mare întru toate, Ștefane Cantacuzino, slava domnitorilor, cinstea și lauda străluciților tăi strămoși.

Căci *vulturul* arată noblețea neamului tău și slăvita domnie a românilor pe care o deții.

Corbul te arată Domn al Valahiei și stăpânitor preaales al poporului [român] și al capitalei [țării].

Pe când *crucea* te mărturisește pe tine drept apărător mult lăudat al Bisericii lui Hristos și închinător al dreptei credințe.

---

[1] Acesta e titlul integral al scrierii pe care o adaptăm acum la nivel lingvistic.

Știind Preaevlaviosule și Iubitorule de Hristos Domn iubirea cea prea fierbinte și dorința adâncă pe care o are Înălțimea Voastră, pentru ca să stăpânească în mod cucernic și plăcut lui Dumnezeu pe supușii săi, pe care ți i-a înmânat Dumnezeu, și cunoscând și râvna ce o are ca să-și înfrumusețeze purtările, cu înțelepciune și o cultură demne de un domn, am adunat [aici] din învățăturile vechilor filosofi și învățători pe cele mai bune și potrivite, adică pe cele care contribuie la o astfel de domnie și am făcut astfel *o antologie de sfaturi* din diverse cărți de înțelepciune.

Și aceste învățături pe care le-am adunat, eu le-am transpus în versuri politice și într-un mod simplu, pentru ca ele să fie mai ușor de reținut.

Pentru că scopul meu a fost acela de a le închina iubirii tale de Dumnezeu, alături de rugăciunile și binecuvântările Părinților Bisericii.

De aceea, în fruntea tuturor versurilor am pus suprascrierea/titlul manualului de față.

Iar dacă cineva va fi atent la fiecare literă de la începutul fiecărui vers, va găsi astfel întregul titlu al lucrării noastre, adică de acolo, de la începutul scrierii noastre, *a smeritului Mitropolit* și până acolo unde se spune despre *binecuvântarea aspostolică*.

De aceea mă rog ca să se primească cu bunăvoință această compunere a noastră și să se citească cu atenție, pentru ca să se folosească pe deplin de ea și să treacă prin viață cu evlavie.

Smeritul Mitropolit al Ungrovlahiei, Antim din Iviria [Georgia], Preaînălțatului și preaiubitorului de Dumnezeu, Domn și Stăpân a toată Ungrovlahia, Domnului, Robului lui Dumnezeu, Ștefan Voievod Cantacuzino, întru Sfântul Duh iubit fiu și binefăcător al smereniei noastre, har, milă și ajutor de sus, de la Părintele Cel Atotputernic, încă și binecuvântarea apostolică

Când noblețea și demnitățile se înfrumusețează cu știință, cu sfaturi și povățuiri, atunci acestea îl fac pe om înțelept, bine-văzut de către toți, lăudat și admirat în secole la rând.

Pentru că acestea îl învață cum să stăpânească peste alții, cât și peste el însuși, și să trăiască cu vrednicie; ce oameni să primească și pe care trebuie să îi evite, și cum să nu se depărteze niciodată de legea lui Dumnezeu.

De aceea, Împărați, Domni și Regi, câți au domnit ca buni stăpânitori ai poporului și au dorit să fie sfătuiți cu înțelepciune, au devenit foarte slăviți prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu.

De aceea, o, Preaînălțate, mai întâi de toate prin *prevedere* și *blândețe* să îți slăvești demnitatea ta, pe lângă celelalte bunuri/virtuți cu care te-ai învățat, și pentru care ne-ai fost pus ca cel mai bun Domn, la care să adaugi și aceste sfătuiri, pe care ți le amintește iubirea noastră părintească, pentru ca ele să te facă fericit.

Și de aici încep și acrostihul[2] cu îndemnuri și sfătuiri și, în parte, cu apoftegme/maxime.

Întâiul sfat Preaputernice, întâiul îndemn [pe care ți-l dau], este întâia *poruncă* și *înștiințare* de la Dumnezeu: iubește, cinstește și Îl adoră pe Dumnezeu [Deut. 6, 5], Făcătorul tău și să ai întotdeauna în sufletul tău frică de El.

Pentru că având frică de El, devii prin aceasta *înțelept* [Pild. lui Sol. 1, 7], cum a spus proverbul.

Să te păzești, Preadorite, ca niciodată să nu te juri [Mt. 5, 34; Iac. 5, 12], să nu faci jurământ vreodată, dacă vrei să te mântui.

---

[2] *Acrostihul* este textul poetic în care literele inițiale ale fiecărui vers alcătuiesc un cuvânt sau o propoziției.

Nevoiește-te cât poți de mult ca să placi Făcătorului tău și rugăciunea ta față de El să fie însoțită de binefaceri.

Fiindcă însușirea soarelui aceasta este: ca să strălucească [peste tot], pe când a Domnului bun e aceea de a se îngriji de toți.

Și înțelepții și mulțimea poeților spun în mod clar *câți* și *care* au fost domnitorii, care au avut obiceiuri bune.

Căci Dumnezeu Cel Atotputernic ți-a dat mare cinste, atunci când te-a învrednicit să fii *singur stăpânitor* [peste românii din Țara Românească].

Pentru aceasta și mai mult se cuvine să-L cinstești și să faci cele bineplăcute Lui, atât în viața publică, cât și în intimitatea ta.

Să iubești pe toți supușii tăi, să-i iubești pe toți deopotrivă, atât pe străini cât și pe cei ai locului, fără să faci distincție între ei.

Ca pe copiii tăi să-i iubești, pentru că le ești *părinte*, fiindcă datoria ta aceasta este: de a le face bine la toți.

Iar supușii trebuie să aibă supunere și ascultare și să fie cu gând drept către Domnul lor.

Să aibă cugetare iubitoare între ei și să arunce neînțelegerile departe de sufletul lor.

Pentru că ochiul este lumină pentru trup [Mt. 6, 22] iar Domnia este cea care ajută orașului. Iar ochiul sănătos păstrează echilibrul trupului, după cum Domnul cel drept își întărește tronul său.

Și mare răsplătire vei lua de la Dumnezeu pentru sufletul tău, dacă în viața ta vei judeca, deopotrivă, pe prieteni și pe vrăjmași.

Aruncă de la tine *judecarea aproapelui* și *vorbirea de rău*, aruncă-le ca pe un șarpe cu două capete, căci ele produc în noi mare vătămare.

Iubește-ți supușii cu omenie, pentru ca și ei să te iubească din toată inima.

Supărare sălbatică[3] să nu te cuprindă niciodată, pentru că Domnul, cel mai adesea, domnește prin multă suferință.

Să fii cumpătat, blând și liniștit cu cei buni, după cum dorești să fii văzut și tu de către Dumnezeu.

Să ai sfetnici[4] buni în toate lucrurile tale, pentru că *fapta necugetată*[5] este *un lucru rău*.

---

[3] Fără rațiune, animalică.

[4] Consilieri, colaboratori, oameni apropiați cu care lucrezi.

Îndepărtează-i pe boieri de la lucrurile nedrepte, poruncește-le să se lase de viclenie, căci, fiul meu, pe cât vatămă cel care face nedreptate, pe atât face rău și cel care îngăduie nedreptatea.

Și vei fi fericit și în siguranță, dacă aduci pacea [în țară] și faci să înceteze scandalurile. Aruncă departe de la Domnie pe cei care comit scandaluri și păstrează ca *fii ai Cetății* pe cei pașnici.

Să domnești, Preaputernice, cât mai mult prin iubire și să nu aduci niciodată vătămare supușilor tăi!

Căci, o, ce mare dar este *facerea de bine*! Fapta bună înalță și îndumnezeiește, sfințește și sufletul și trupul și îl curățește de greșeli.

Iar dacă soarele ne arată lumina ca o creatură, tu, Strălucite [Domn], vii de sus ca să luminezi stelele. Nu vii ca să te umplii de lumină, ci ca să faci binele.

Întotdeauna cugetă asupra firii omenești, căci este făcută din țărână, și urmează celor buni. Urmează faptelor celor bune ale împăraților și cugetă la acestea, ca un Domn vrednic, și atunci și supușii tăi vor trăi înțelept și întotdeauna îți vor ura ție, Domnului lor, mulți ani de viață.

Însă, în același timp, trebuie să îl cunoști și pe vrăjmașul Domniei tale, pe dușmanul înverșunat, care e potrivnic vieții sociale.

Să te îngrijești așadar ca să îți înfrumusețezi viața cu fapte bune, oricât de multe poți să faci, până când mai ești în această viață.

Și este un semn al regalității și foarte cinstit, ca Domnul să se afle în acord cu sine însuși, împlinind, în mod exact, cuvintele pe care le spune și pe care trebuie să le păstrezi în inima ta.

Trebuie să îți fii *înțelept judecător*, pentru ca gândurile și voința ta să fie conforme cu hotărârile tale.

Gândește-te atent la faptele pe care vrei să le faci, privește-le ca într-o oglindă[6], iar faptele netrebnice le alungă de la tine ca pe niște tâlhari.

Dacă vrei să fii chemat de către toți drept *om folositor* și *renumit*, și ca toți să te numească *Domn* și *Părinte* al lor, trebuie să îi consideri pe supușii tăi aidoma fiilor tăi.

---

[5] Fapta făcută în pripă, fără conștientizarea consecințelor ei.
[6] Mai înainte de a le săvârși, de a le concretiza.

Iar dacă vrei să fii îmbogățit de toate bunurile/darurile de la Dumnezeu, atunci domnește cu demnitate peste străinii sărmani, pentru ca ei să laude pretutindeni noblețea neamului [românesc].

Numele tău bun, blândețea și ospitalitatea ta, dacă vor fi auzite astfel pretutindeni [în lume], vor alerga la tine de la toate marginile lumii.

Pentru că suferă acești nenorociți/nefericiți în locurile unde sunt stăpâni necredincioșii, din cauza multelor impozite. Iar dacă ai vedea care e sarcina și munca lor atunci ai fi ca un Părinte îndurător și blând față de ei și ți-ar fi milă de ei ca de proprii tăi copii.

Și de aceea, caută ca întru toate să fii lăudat în această viață, pentru ca și după moarte să fii fericit.

Numai frica de Dumnezeu să o ai în sufletul tău și ea să fie *locul de scăpare* în viața ta.

Să fii credincios, foarte înțelept și să alungi de la tine lipsa de evlavie și răutatea care te dezumanizează. În tot chipul să păzești legea și să n-o încalci, și să nu ieși afară din cuvintele lui Hristos.

Pentru că, dacă împlinești poruncile lui Hristos, ale Făcătorului de bine, atunci devii un fiu blând al acestui Dătător de lege.

Cinstește-L și adoră-L pe Dumnezeu cu dor, după cum și dorești, și nu din frică de El, pentru că El nu ne-a poruncit să facem astfel.

Să te arăți un apărător al principialității legilor și la acestea trebuie să cugeți și despre ele să vorbești cu toată inima.

Și trebuie să mai știi și faptul, că demonul rănește prin dulceață[7], dar apoi te bate cu rușinea și cu multă viclenie[8].

Căci Cel Atotputernic, Domnul, ne-a spus în purtarea Sa de grijă: *Te pun pe tine, o, omule, judecător asupra cinstei tale*.

Și acela se cunoaște pe sine, și starea sa interioară, dacă Îl cunoaște, mai întâi de toate, pe Făcătorul său.

Înfrânează-ți foarte bine dorința ta și nu o lăsa să domnească asupra minții tale.

---

[7] Prin dulceața păcatului.

[8] Iar după ce ai păcătuit te face să te rușinezi de păcatele tale și te îndeamnă să nu vrei să le spovedești, făcându-te să ții seama de tot felul de probleme false și de obiecții fără conștiință, pentru ca să nu te pocăiești și să îți vii în fire.

Din întâlniri și vorbiri plăcute mulți au câștigat, prin cuviință, o prietenie adevărată.

Virtutea este foarte bună și, la fel, bună este și știința, care crește prin învățătură și ne face să avem o reputație frumoasă.

Aruncă din amintirea ta invidia, care este foarte rea, căci cel invidios are parte de mult necaz.

Când te vezi pe tine domn peste dușmanul tău, atunci să fii un judecător bun față de tine însuți. Și să-I cânți și să-I mulțumești pentru aceasta Dumnezeului tău, și să-l lași în judecata Lui [pe acesta] și să îl ierți pe dușmanul tău.

Pentru că e caracteristica omului credincios și a păstorului bun, ca el să stea, asemenea unui gigant, neclintit în hotărârile sale, pentru ca să păzească bine tratatele pe care le-a făcut și să stea neclintit în convorbirile sale.

Și, la fel, să nu fie nesățios, ci să se mulțumească cu cele pe care le câștigă legal și să nu fie disprețuitor.

Să sufere cu generozitate toate câte vin asupra lui de la Dumnezeu și, în mod zilnic, să mulțumească [lui Dumnezeu] pentru cele de față.

Pentru că prin trei lucruri bune este recunoscută, de căte filosofi, orice *domnie bine condusă*: dacă se găsește pâine, din belșug, în piețe, dacă, în tot locul, găsim o justiție luminată și dacă există siguranță pretutindeni, pentru ca oamenii să umble fără frică și fără oprelişti.

Și, după cum spun filosofii, acela este un Domnitor bun, un om de încredere și un om iubitor [φιλόστοργος], în stare să judece ceea ce se cuvine, care îi are în mintea sa pe supușii săi. Adică acela care se îngrijește mult de ei.

Dar, cu siguranță, este și mai vrednic de iubit Domnitorul, care îi are în inima sa, adică acela care are o iubire sinceră, din inimă, [pentru supușii săi], pe care le-o arată cu veselie, pentru că e iubire din inimă pentru ei.

Iar dacă îi are în pântecele său, atunci acela este [un domnitor] foarte rău și plin de nedreptate.

Fă-te un exemplu bun al strămoșilor tăi și te luptă să faci, ca și strămoșii tăi, fapte frumoase.

Să nu arăți niciodată nepăsare față de ai tăi, pentru ca nici ei să nu fie nepăsători când vine vorba de hotărârile tale.

Și câte suferă omul în lumea aceasta, [pentru cele de aici], toate îl *îmbogățesc* în sufletul lui cu *întuneric*. Însă câte suferim pentru viața de dincolo, toate ne aduc *lumină* și *un mare renume*.

Și trebuie să presupui faptul, că acela care îi categorisește/îi judecă pe alții, acela caută ocazie ca să îi acuze, față de alții, pe cei mari.

Însă *sentimentul de compătimire* față de cei mici a fost lăudat, cu dreptate, de către filosofi.

Dar, o, câte dintre veseliile acestei lumi nu se însoțesc cu întristarea și nu sunt pline de necaz!

Iubește-i pe prieteni ca și pe tine însuți, dacă, după ce i-ai încercat, i-ai aflat a fi astfel.

Pentru că cei buni consideră lumea *o noapte* și o *pedeapsă*, pe când, pentru cei răi cu viața, lumea aceasta e *un paradis*.

Nu duc la nimic *înțelegerile*, după cum spune însuși Grigorie [Teologul], atunci când poruncește Dumnezeu.

Binefacerile și toate milosteniile sunt ca niște peceți care închid gurile tuturor vrăjmașilor.

Socotește virtutea ca pe *singura noblețe* și după aceea, în al doilea rând, observă neamul, strămoșii.

Să nu faci afaceri necugetate cât ești pe tron ci să te sfătuiești întotdeauna cu cei care se tem de Dumnezeu.

Fugi de îngâmfare și de slava deșartă, pentru că acestea îi alungă pe toți din societate.

Să știi, fiul meu, că toate sunt trecătoare în această lume, nestabile, nesigure, pline de multe nevoi. Iar liniștite, sigure, reale și adevărate sunt lucrurile cele viitoare, care sunt netrecătoare.

Și lumea aceasta este *o priveliște*, după Teologul [Grigorie] iar noi suntem niște *precupeți/negustori* în această lume falsă.

Dându-le pe cele trecătoare luăm Împărăția [lui Dumnezeu].

O, nemărginita și marea îndurare a lui Dumnezeu! Căci mergem la ceruri prin milă, ca fii ai lui Dumnezeu, pentru bunătatea Lui.

De aceea, o, Preaînălțate, să fii un făcător de bine și Dumnezeu îți va fi ție mult folositor!

Fiindcă facerea de bine învinge moartea, cum zice [Sfântul] Solomon și îl face pe om să fie asemenea cu Dumnezeul Cel Viu.

Căci dacă te sfătuiești cu doctorii sufletești, atunci te faci ascultător al poruncilor celor bune [ale lui Dumnezeu] și vei învăța de la ei cele pe care trebuie să le faci, cum trebuie să te comporți, și ce fapte sufletești trebuie să săvârșești pentru ca să câștigi viața veșnică.

Virtutea, o, fiule, este liniștea sufletului, cuviința Domnitorului și a tuturor celor care se mântuie!

Iar plăcerile lumești, slava și frumusețea sunt moștenite de către boală și le câștigă apoi harul.

Domnia și biruința le-ai luat de la Dumnezeu și pe acestea să le păzești bine, ca pe un tezaur.

Silește-te să îi întreci pe toți în bunătate, dacă vrei să câștigi mare biruință împotriva vrăjmașilor.

O, fiule, caută să-ți învingi mai întâi patimile, să fii blând și îndurător către supușii tăi!

Dacă Îl iubești pe Dumnezeu, dacă ai ajutorul Său, dar ai și stăpânirea întregii lumi, trebuie, ca mai înainte de toate, să îți amintești de faptul, *cum vei răspunde la judecată*[9].

Fii un model, o lumină, un exemplu pentru oile tale, spre a străluci ca soarele faptele tale!

Să ai prieteni buni și slujitori credincioși, din aceia care s-au arătat credincioși și către alți Domnitori.

Pe omul ce-l iubești fă-ți-l prieten, laudă-l cu plăcere și vestește faptele lui. Fiindcă începutul iubirii este lauda [adusă persoanei sale]. Defăimarea însă a devenit cauza neprieteniei.

Ca *stăpân* și *părinte* niciodată să nu fii *neglijent*, ci lucrează cu plăcere întotdeauna, pentru ca să fii fericit.

Contribuțiile societății adună-le în pace, dacă dorești ca, în curând, să faci slăvită țara ta.

Să găsești egalitatea adevărată alături de toți și să ai drept *prieteni ai tăi* pe cei care spun adevărul.

Dacă îl vezi pe prietenul tău, că e prieten cu dușmanul tău, socotește-l pe acesta drept *vrăjmaș* și *un om fals* în mod învederat[10].

Cu *un prieten* al tău prefăcut și, probabil, *un vrăjmaș* al tău, să nu fii cu totul deschis, dacă îți dorești binele.

Rămâi în perimetrul legii și al poruncilor tale și fă-ți nestrămutate drepturile pe care le ai, dacă dorești să-ți crească slava și cinstea.

---

[9] La înfricoșătoarea și dreapta judecată a Domnului.
[10] *Cu probe*, demonstrabil și nu *pe presupuneri*.

Cinstită și lui Dumnezeu plăcută să-ți fie viața, dacă dorești să ai parte de ajutor de la Dumnezeu.

Pe toți să îi întâmpini cu amabilitate, la toți să le faci bine, căci sufletul mărinimos este aproape de Dumnezeu.

Să Îl ai pe Dumnezeu drept *ajutor* și nu vei avea război niciodată.

Să Îl ai *datornic* pe Dumnezeu și pe oameni să îi ai drept *prieteni*, iar pe ai tăi și pe străini consideră-i, de asemenea, *prietenii* tăi.

Dacă dușmanul tău se socotește drept *o furnică*, tu socotește-l ca fiind *foarte mare* și atunci se va teme de tine.

Dacă, iubitul meu fiu, te vei păzi de trei fiare, atunci să știi că vei afla medicamentul sufletesc potrivit. Adică fugi de *iubirea de bani* ca de o fiară, de *mânie* ca de ceva foarte sălbatic și de *patimă*. Fiindcă vocația doctorilor este aceea de a da *medicamente vindecătoare* pentru boli.

Iar Domnitorii cei buni și care sunt lăudați, când îi nedreptățesc pe cei săraci, atunci sunt foarte întristați. De aceea, ridică-le nedreptatea care e asupra lor și îi eliberează de ea, prin trimiterea de boieri drepți, care să îi scape de nedreptate.

Să îi iei în seamă pe supușii tăi, să-i observi pe slujitorii pe care îi ai, pentru că datorită greșelilor oamenilor tăi, vrăjmașii îți aruncă asupra ta mare răspundere.

Întotdeauna evită-i pe oamenii lingușitori, pe cei nedrepți, pe cei mincinoși și pe cei prea desfrânați, pentru ca să nu corupă, o, Preaputernice, toată societatea ci, dimpotrivă, purtările cele bune și opinia ta cea renumită [să fie urmate].

Lingușitorul e ca o ciocănitoare iar mincinosul ca un tâlhar, nedreptul este ca un bădăran și ca o oglindă.

Rădăcina și fundamentul [bunei societăți] este adunarea plăcută iar vorbirea cuviincioasă este sarea lucrurilor bune.

Iar acum, fiindcă te afli în această stăpânire, poți să hotărăști, pentru că ai putere de Domnie, și te poți face un trandafir al virtuții și o floare a facerii de bine, pentru ca să fii și moștenitor al Împărăției celei de sus.

Gândește-te la faptul cum au trecut toate împărățiile, cum s-a sfărâmat, precum visul, și stăpânirile iar lucrarea virtuoasă este vie și prezentă până astăzi.

Judecătorii faptelor noastre bune sunt prietenii noștri de astăzi, care se numesc, cu buzele lor, drept *prieteni* ai noștri.

Să ai privirea spre lucrurile cele bune și de folos, pe toate să le cercetezi, pe toate să le cugeți, pentru ca să trăiești și să Domnești.

Fiindcă mulți Domnitori au fost în această Domnie, dar puțini au câștigat Împărăția de sus.

Tu însă, strălucitule Domn, cu stăpânirea ta cea părintească și cu credincioșie câștigă-ți sufletul tău.

Fiindcă cel care se adună cu oamenii cei buni se civilizează, se slăvește, își înfrumusețează manierele.

Și astfel, trebuie să cunoști ca mare medicament în întristările tale, vindecarea cea bună și plăcută lui Dumnezeu, care-i fericirea deplină a Domnitorilor, și anume aceea de *a da toată dreptatea* supușilor lor.

Prietenia cu cei netrebnici are o temelie putredă, de aceea ia sfat de la cei înțelepți și de la oameni cu experiență.

Preastrălucite și Preaputernice, pentru că ai trup muritor iar sufletul îți este cu totul nemuritor pentru toți vecii, să nu-l lași gol, după cum nu îți lași nici trupul, în vreo împrejurare anume, ci caută să faci să strălucească și sufletul tău cel nemuritor.

Căci, deși ai ajuns *Domnitor* și chiar de te vei face și *Rege*, ai să lași viața aceasta și o să ai parte numai de trei coți de pământ.

Alte stihuri politice în alt fel. Trei stihuri despărțite cuprind o idee, având la începutul versului acest acrostih: „Mult doritului meu Domnitor Ștefan”.

În trei lucruri stă desăvârșirea omului: să păzească credința, să le rabde pe cele ale vieții și, al treilea: să se conducă pe sine cu judecată și cu înțelepciune.

Lumea aceasta socotește-o drept *o călătorie* și *o cale*. Prin urmare trebuie *să călătorim cu bine*, pentru ca să fim lăudați de către cei care vin după noi în lume.

Un Domnitor mare, fără dreptate, este ca un râu fără apă, după cum spune mulțimea dascălilor celor învățați.

Păzește-te de dușmanul tău care se arată în calea ta *grațios*, *blând* și *prieten*, aidoma *înșelăciunii vulpii*, când cel fals caută, de fapt, o ocazie ca să te înșele.

Dacă dorești să fii lăudat în veci și să ai înaintea ochilor tăi *lauda* și *renumele*, fă lucruri demne *de laudă* și *renume*.

Să ai milă, fiule, de toți supușii tăi, ocupă-te, cu bună-voință, ca să fie toți în liniște, pentru că grija păstorului este odihna turmei.

O, fiul meu, gândește-te la acestea și nu vei greși!

Adu-ți aminte din ce ești făcut și unde vei merge și unde vei rămâne în veșnicie.

Pe cei care trăiesc în vremea ta iubește-i și cinstește-i, însă nu în primul rând pe cei ce-ți laudă faptele pe care le faci, ci pe aceia care te mustră și îți dau sfaturi atunci când greșești.

Căci toți cei nobili și mari sunt cinstiți, atunci când petrec în fericire și o primesc cu toții, fiindcă atunci sunt și mai mult cinstiți și devin și mai nobili.

Având putere, fiule, și îndemânare ca să faci astăzi o facere de bine sau altă faptă bună, de aceea nu amâna lucrul de astăzi pe mâine.

Nu spune numai vorbe, nu da dispoziții fără acoperire, fiindcă cel mai bun dintre toți oamenii din lume este acela care face bine, cu fapta, celor nevoiași.

Pe slujitorii tăi și pe prietenii tăi credincoiși socotește-i drept *oameni vrednici* și *de valoare*, dacă dorești să te folosești și să fii slujit cu credință.

Întotdeauna gândește-te la faptul, că pritenii tăi sinceri sunt cei care te ajută și îți sunt credincioși la nevoie și, pe aceștia, în mod deosebit iubește-i și cinstește-i cu demnități.

Regii și Domnitorii decad împreună cu cei supuși Domnitorilor, când cei corupți sunt *cinstiți* și cei virtuoși sunt *disprețuiți*.

Sunt demni de admirat și de fericit de către toți cei care își corijează în bine greșelile lor cât și greșelile cele urâte ale altor oameni.

Fii un soare pentru toți! Întinde-ți razele tale și luminează prin fapte și faceri de bine pe toți supușii tăi, fie pe cei ai locului, fie pe cei străini.

Un tip și o icoană vie a Puternicului Dumnezeu este Domnitorul cel drept, blând și milostiv, căci Domnul este un tip al lui Dumnezeu pe pământ.

O, preastrălucită floare, fiule de neam împărătesc! Să-ți fie faptele strălucite și toate actele tale regale, pentru ca să strălucești pe tronul nobilului tău neam.

Mai mult decât toate celelalte pe Domn îl înfrumusețează conștiința cea bună, dreaptă și unică, căci bogățiile și slava curg precum apa.

Cununa îi încununează pe Regi și pe Domni dar sufletele Domnilor și ale celor mari sunt încununate de dreptatea dumnezeiască și de frumusețea sufletească.

Caută dar, ca niciodată, din cauza unei victorii să nu te mândrești în fața dușmanilor tăi, fiindcă, fiule, nu trebuie să îți bați joc de nenorocirea altora, căci viața ne e comună și viitorul nu știm cum e.

Păcatul viclean îl urmează pe om după cum umbra urmează trupul nostru, atunci când mergem.

Fii dar *compătimitor* și *blând* cu cei care greșesc.

Întoarce, pleacă urechea ta spre cei nevoiași și îi mângâie pe ei cu cuvinte blânde, dacă dorești ca ei să te declare *un părinte iubit* al lor.

Consideră-i ca pe *hoți* pe cei care calomniază și-i alungă, fiule, departe de tronul tău, pentru că aceștia fac rău celor buni și credincioși ai tăi.

Precum ai luat mare putere de sus, tot la fel, mai mult decât alții, să Îl iubești pe Binefăcătorul tău și să Îl adori pe El după cuviință prin faptele tale cele bune.

Pune în armonie, prin fapte virtuoase și dumnezeiești, noblețea sufletului tău cu noblețea trupului

tău, ca ele să fie la un loc, așa cum au fost create dintru început[11].

Să îți placă *să dai*, mai mult decât *să ți se dea*, pentru că prin exemplul tău îi îndatorezi pe toți ca să se roage lui Dumnezeu pentru fericirea ta.

Fiindcă este un lucru caracteristic bunei Domnii ca, mai întâi de toate, să se înfrumusețeze pe sine cu purtări bune și apoi să îmbunătățească și purtările supușilor săi.

[11] Când Dumnezeu l-a făcut pe om.

Alte stihuri politice, formate din opt silabe ritmate, tratând despre rugăciune, pentru că aceasta e virtutea principală

Dumnezeu, Cel Făcător de bine și Făcătorul a toate, ne-a făcut, dintru început, luând țărână din pământ, ne-a insuflat suflet prin suflarea Sa cea dumnezeiască, și ne-a creat ca o ființă dublă, combinând [cele două firi ale noastre] într-un mod admirabil.

De aceea, Preastrălucite și Preaiubitorule de Dumnezeu, avem datoria în această viață, ca să înfrumusețăm ambele firi ale noastre, adică atât sufletul cât și trupul nostru, care e format din pământ, cu bune și frumoase purtări, adică cu mulțimea virtuților.

Apoi aici trebuie să ne lăudăm [unii pe alții] și mult să ne iubim iar, după moarte, într-o altă viață, să ne veselim împreună cu Sfinții, fugind de cei nevrednici.

De aceea am făcut această colecție de apoftegme, numind-o *Antologie de apoftegme/maxime în formă poetică* și am adunat aici numai cugetările cele bune ale înțelepților, adică pe cele care curățesc sufletul și îl împodobesc pe om și îi înfrumusețează pe Domni în vecii vecilor.

Și pe acestea să le citești adesea și să le studiezi, pentru ca să petreci viață bună și în mare fericire, cu o domnie cinstită și printr-o experiență rară, strălucită, slăvită și de toți cinstită, să fii foarte înalt în fapte, să domnești prin taxe bine impuse, să aduci liniște la toți dar să fii înfricoșător calomniatorilor.

Însă Preamultdorite și al meu Preastrălucite, să știi că cea mai frumoasă și cea mai bună dintre apoftegme, de suflet folositoare, dumnezeiasca și doamna virtuților este rugăciunea fierbinte și curată, care este adusă lui Dumnezeu.

Aceasta curățește sufletul și îl bucură pe Cel Înalt, nimicește păcatele și îl înfrumusețează pe om și îl face în fiecare zi cu inimă veselă și cu minte nepătată [de păcat] și strălucită de har.

[Și astfel, mintea noastră, împodobită fiind de rugăciune], se înalță peste ceruri spre a se întâlni cu Dumnezeu, după cum spun toți înțelepții și teologii, ca Vasile cel Mare al Cezareei [Capadociei].

De aceea, prietene și fiule și binecuvântatule de Dumnezeu, pentru ca să convorbești [cu Dumnezeu] și lui Dumnezeu să-I mulțumești, am pus aici, la sfârșit, în ultima parte [a lucrării noastre], rugăciuni prea cinstite, mulțumiri simple, pentru ca să te rogi adesea și de multe ori peste zi și astfel să afli vindecare și multă mângâiere.

Căci astfel ne poruncește Iacov [Iac. 5, 15], și strigă către noi, către toți. Apoi și Hristostom/[Ioan] Gură de Aur ne învață cu glas mare.

Căci trebuie să-I aducem mulțumire [lui Dumnezeu] cu inimă veselă și să ne rugăm din inimă pentru ca să primim vindecare.

Iar dacă atunci când vorbim cu cei buni și ne întâlnim cu ei, simțim oarecare *mulțumire* și *mult folos*, cât har vom primi însă atunci, când ne vom ruga *cum se cuvine*?

Cu Dumnezeu convorbim și cu El ne întâlnim, fiindcă acolo unde este *adorarea* Sa, acolo este și *convorbirea* cu Dumnezeu.

[Harul] Sfântului Duh vine atunci, prin voia lui Dumnezeu, și locuiește în inima noastră și o umple pe aceasta de mulțumire [față de Sine].

Și ascultă acum ce ne-a învățat și ce a spus despre rugăciune Însăși Iisus Hristos, cu gura, inima și trupul Său.

Rugăciunea cea curată este plină de har, îi unește pe oameni cu Dumnezeu și-i înalță [la Sine]. Ea este pecetea înțelepciunii, întărirea păcii [interioare], paza curăției, feritoarea de răutate, învățătoarea în lupta cu patimile sufletului și casa modestiei, surpătoarea urii și cea care ușurează ostenelile noastre.

Pentru atâtea mari și strălucite daruri pe care ni le aduce, ca o doamnă, rugăciunea noastră cinstită, m-am grăbit să scriu aici unele rugăciuni de mulțumire, rugăciuni alese și mult lăudate, pe care, întotdeauna, să le citești spre a-L cinstit pe Dumnezeu.

Să-I cânți dar și să-I mulțumești și să-L doxologești ziua și noaptea cu inimă fierbinte. Pentru ca astfel să Îl ai ajutor și apărător al tău, nimicitor al vrăjmașilor tăi și binefăcător întru toate, păzitor al Domniei și acoperământ al Țării și al strălucitei Doamne Păuna, și fericire pentru iubiții și preadoriții tăi fii, Constantin și Răducanu, vlăstare ale coroanei tale, de asemenea și a tot Palatul, până la adânci bătrâneți.

Iar după această lume trecătoare și după bogăția cea pieritoare, să mergi în locașurile cerești cele veșnice, în Împărăția cea de sus a lui Dumnezeu, spre a preaslăvi Treimea, Cea una întru ființă și să te rogi neîntinat, în veșnicie, în viața cea fericită, împreună cu copiii tăi și cu soția ta.

Rugăciuni de ajutor

Către Prea Înaltul Dumnezeu și către Pururea Fecioară și Stăpâna, care se rostesc în fiecare zi a săptămânii

Duminica

Rugăciunea întâi

Sculându-mă din somn, Îți mulțumesc Ție, Prea Sfântă Treime, pentru că prin multa Ta bunătate și îndelungă răbdarea Ta, nu te-ai mâniat pe mine, leneșul și păcătosul și nici nu m-ai pierdut pentru fărădelegile mele ci, prin cunoscuta Ta iubire de oameni, m-ai sculat pe mine, cel care zăceam în deznădăjduire, și m-ai ridicat ca să măresc puterea Ta!

Și acum luminează-mi ochii minții mele, deschide-mi gura ca să învăț legea Ta și să pricep poruncile Tale și să fac voia Ta, și să mă mărturisesc Ție cu zdrobire de inimă și să cânt Preasfântul Tău nume, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Rugăciunea a doua

Maica Iubitorului de oameni Dumnezeu, Stăpână, Născătoare de Dumnezeu, pleacă urechea ta și mă ascultă pe mine din înălțimea slavei tale, căci am greșit Preasfântă [Doamnă]!

Am greșit și-mi recunosc fărădelegile mele iar păcatul meu este pururea înaintea mea.

Aruncă-ți privirea ta, Preasfântă [Fecioară], spre rugăciunea și mărturisirea robului tău și-mi dă mie izvor de lacrimi, din suflet întristat, pentru ca să curățească, să spele, să ridice greutatea păcatelor mele.

Insuflă în inima mea sfânta frică a Fiului Tău și a Dumnezeului [nostru].

Nor mai luminos decât soarele [fă să umbrească] mintea mea și să strălucească lumina ta cea rațională în mintea mea cea tulburată și întunecată.

Împrăștie și alungă pâcla cea deasă a cugetelor mele celor viclene, pentru ca în liniștea și veselia luminii strălucirii tale, să aduc jertfă de laudă și de mărturisire Făcătorului și Ziditorului meu, mărindu-te cu mulțumire pe tine, mijlocitoarea păcătoșilor și pe Cel născut din tine, pe Hristos, Dumnezeul nostru în vecii vecilor. Amin!

Luni

Rugăciunea întâi

Doamne, Dumnezeul meu, Cel ce dăruiești oamenilor iertare prin pocăință și tip de cunoaștere și mărturisire de păcate, arătându-ne tuturor, spre iertare, pocăința Profetului David, Tu, Stăpâne și pe mine, păcătosul, cel căzut în multe și mari păcate, miluiește-mă după mare mila Ta și după mulțimea îndurărilor Tale curățește toate fărădelegile mele.

Căci Ție, Doamne, am greșit, Celui care cunoști cele nevăzute și cele ascunse ale inimilor oamenilor, Celui care singur ai puterea de a ierta păcatele.

Inimă curată zidește întru mine și făcându-mi cunoscută bucuria mântuirii mele, nu mă depărta de la fața Ta, ci binevoiește ca un Bun și Iubitor de oameni, ca până la ultima mea suflare să mă închin Ție cu frică și iubire, și să fac în toate voia Ta.

Cu mila și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Prea Sfântul și Bunul și de viață Făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Rugăciunea a doua
Către Prea Curata Născătoare de Dumnezeu

Stăpâna mea, Născătoare de Dumnezeu, nu mă părăsi pe mine, păcătosul și netrebnicul tău rob, ca să nu mă pierd datorită urâtelor mele fapte, ci după îndurarea ta privește asupra mea și mă curățește de ispitele acestea.

Pentru ca și eu să te măresc pe tine întotdeauna, ca pe Apărătoarea mea, care mântuiești întotdeauna, Preacinstită [Stăpână], neamul nostru cu mila ta, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Marți

Rugăciunea întâi

Doamne, Milostive și Îndurate, Îndelung-răbdătorule și Mult-dăruitorule, ascultă rugăciunea mea și ia aminte la glasul rugăciunii mele; fă cu mine semn spre bine; condu-mă pe calea Ta, ca să umblu întru adevărul Tău; veselește inima mea, pentru ca să mă tem de numele Tău cel sfânt.

Pentru că mare ești Tu și faci minuni. Tu singur ești Dumnezeu și nu este nimeni asemenea Ție între dumnezei, Doamne, puternic întru milă și bun întru tărie, pentru că ajuți, mijlocești și îi mântuiești pe cei care nădăjduiesc în numele Tău cel sfânt.

Că Ție se cuvine [toată] slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Rugăciunea a doua

Dumnezeule Cel veșnice, Făcătorule a toată făptura, izvorul milei și adâncul bunătății, revarsă și asupra mea, a păcătosului, lumina feței Tale.

Luminează în inima mea, Soare rațional al dreptății și umple sufletul meu de înțelepciunea Ta.

Învață-mă ca să cuget întotdeauna la ale Tale, ca să laud judecățile Tale și neîncetat să mă mărturisesc Ție, Stăpânului și Făcătorului meu de bine.

Ca lucrurile mâinilor mele să se îndrepteze după voia Ta, ca să fac cele bine plăcute Ție și ca un miros de bună mireasmă să fie primite acestea de către Tine.

Și să mă păzești de tot păcatul și de toată puterea [diavolească] cea potrivnică, pentru ca și de către mine, smeritul și netrebnicul slujitorul Tău să se mărească preasfânt numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și în veci. Amin!

Miercuri

Rugăciunea întâi

Dumnezeule și Părinte al Domnului nostru Iisus Hristos, Cel ce m-ai ridicat pe mine din patul meu și m-ai adus până la acest ceas al rugăciunii, dă-mi har ca să deschid gura mea.

Călăuzește-mă cu Duhul Tău cel Sfânt și mă învață îndreptările Tale.

Iar câte Ți-am greșit Ție până în ceasul acesta, cu cuvântul sau cu lucrul sau cu cugetarea mea, de voie și fără de voie, slăbește, lasă, iartă [toate], pentru mare mila Ta.

Căci de Te vei uita la fărădelegi, Doamne, cine îmi va fi, Dumnezeule, sprijinitor? La Tine este scăparea mea.

Tu singur ești Sfânt, ajutător și puternic și sprijinitorul vieții noastre, și pe Tine te laudă toată făptura în veșnicie. Amin!

Rugăciunea a doua

Spre cinstirea Născătoarei de Dumnezeu [și Pururea] Fecioara

Preasfântă Stăpână, de Dumnezeu Născătoare, alungă de la mine păcătosul și netrebnicul Tău rob lenevirea, uitarea, neștiința și nepăsarea și toate cugetele cele viclene și urâte, de la nenorocita mea inimă și de la întinatul meu suflet și din întunecata mea minte și stinge flacăra patimilor mele și mă miluiește și mă ajută, că sunt neputincios și cu sufletul și cu trupul.

Și mă păzește de dorințele cele viclene care vin asupra mea și de reamintirile cele din noapte și zi, și mă ferește de toate faptele mele cele rele.

Pentru că ești Preabinecuvântată mai mult decât toate neamurile și se mărește preasfânt numele tău, acum și în vecii vecilor. Amin!

Joi

Rugăciunea întâi

Binecuvântat ești Dumnezeul părinților noștri și lăudat și preamărit este numele Tău în veci, pentru că ai făcut să treacă întunericul nopții și ne-ai arătat iarăși lumina zilei.

Și mă rog milostivirii și bunătății Tale, Doamne, ca să curățești păcatele mele și să primești rugăciunea mea, pentru mare mila Ta, căci la Tine alerg, Doamne îndurate și atotputernice.

Lucește în inima mea adevăratul soare al dreptății Tale, luminează mintea mea și îndreptează toate simțurile mele, ca umblând drept în timpul zilei, întru poruncile Tale, să ajung la viața cea veșnică și să mă învrednicesc a privi la Tine, la Focul cel neapropiat.

Căci Tu ești Dumnezeul nostru și Ție mărire Îți dăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și în vecii vecilor. Amin!

Rugăciunea a doua

Doamne, Dumnezeul meu, adu-Ți aminte de mine, păcătosul și netrebnicul Tău rob, pentru ca să chem numele Tău cel sfânt.

Și nu mă îndepărta pe mine de la nădejdea milei Tale, ci-mi dăruiește mie toate cererile cele spre mântuire.

Și mă fă demn ca să Te iubesc și să mă tem de Tine din toată inima și să fac în toate voia Ta.

Pentru că Tu ești Dumnezeu iubitor de oameni și numai Ție Ți se scuvine mărire și închinăciune în veci. Amin!

Vineri

Rugăciunea întâi

Din noapte ridic sufletul meu către Tine, Doamne, pentru că lumină sunt poruncile Tale. Învață-mă, Dumnezeule, dreptatea Ta, poruncile și îndreptările Tale.

Luminează ochii minții mele, ca nu cumva să adorm în păcate, spre moarte. Îndepărtează întunericul din inima mea și păzește neispitită viața mea cu pecetea Sfântului Tău Duh.

Revarsă asupra mea bogata îndurare a iubirii Tale de oameni, ca stând întotdeauna mântuit cu sufletul și trupul meu să slăvesc numele Tău cel minunat și binecuvântat, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și în vecii vecilor. Amin!

Rugăciunea a doua

Către pururea pomenita Născătoare de Dumnezeu

Stăpână, Născătoare de Dumnezeu, nădejdea mea, Tu cunoști cugetele mele și faptele mele și slăbiciunea neputincioasei mele firi și ție îți pun înainte sufletul meu cel întinat cu multe păcate.

Tu, Stăpână, vezi durerea rănilor nenorocitului meu suflet. Tu dar dă-mi și vindecarea, îndreptând asupra mea picătura milei tale celei iubitoare de oameni.

Privește asupra mea, Preacurată și fă binevoitor asupra mea pe Fiul Tău și Dumnezeul [nostru], Cel care va rosti înaintea Îngerilor și a oamenilor cugetările cele viclene ale [inimii] mele și faptele mele.

Să te primească pe tine, Maică, Iubitorul de oameni, ca să mijlocești pentru sufletul meu cel păcătos și deznădăjduit.

Miluiește-mă pe mine, cel afundat în mulțimea ispitelor, care îndrăznesc la mila Ta și la sprijinul Tău cel

compătimitor, pe mine, cel care îți aduc ție suspin din inimă zdrobită.

Nu înceta a mijloci pentru mine, cel smerit și nenorocit, Stăpână!

Ca prin ajutorul tău să mă învrednicesc de vindecare, pentru multele și grelele mele păcate.

Căci tu ești nădejdea celor deznădăjduiți, ajutorul celor neajutorați și scăparea celor ce aleargă la tine și pe tine te laudă toată făptura în veci. Amin!

Sâmbătă

Rugăciunea întâi

Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai alungat de la mine lenevirea somnului și m-ai chemat cu chemare sfântă, ca să mă mărturisesc Ție pentru judecățile dreptății Tale, primește umilita mea rugăciune și-mi dăruiește mie credință nerușinată, nădejde sigură și dragoste nefățarnică.

Binecuvintează intrările și ieșirile mele, lucrările, cuvintele și dorințele mele, pentru ca cu mulțumire să măresc bunătatea cea nespusă a bunătății Tale.

Căci al Tău este a ne milui și a ne mântui [pe noi] Dumnezeul nostru, și Ție mărire și mulțumită Îți înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

Rugăciunea a doua

Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai făcut cerul și pământul, marea și toate cele din ele, miluiește-mă și mă iartă pe mine, păcătosul și netrebnicul Tău rob, de păcatele mele cele multe.

Păzește-mă, Doamne, de patimile trupului și mă ferește de războiul necuratelor mele cugetări.

Doamne, Dumnezeul meu, apără-mă de mrejele diavolului și mă scoate cu mâna Ta cea puternică din toată uneltirea cea potrivnică.

Căci, Doamne, Tu știi toate. Tu cunoști greșelile mele și, după cum voiești, curățește-le!

Doamne, Dumnezeul meu, dă-mi Îngeri buni, care să mă conducă și să mă apere.

Doamne, luminează inima mea pe care a întunecat-o dorința cea rea.

Doamne, eu ca un om am greșit iar Tu, ca un Dumnezeu, iartă-mă și mă miluiește.

Doamne, vezi slăbiciunea sufletului meu și trimite darul Tău întru ajutorul meu, spre a-mi dărui sfârșit bun și câștigarea vieții de veci.

Pentru ca și prin mine să se mărească Preasfântul Tău nume, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și în nesfârșiții secoli. Amin!

Rugăciune

Către Îngerul păzitor al sufletului omului, care se citește în orice seară

Sfinte Îngere, păzitorul necuratului meu suflet şi a nenorocitei mele vieți, nu mă părăsi pe mine, păcătosul, nici nu te depărta de la mine pentru neînfrânarea mea.

Nu da loc demonului viclean ca să mă stăpânească datorită acestui trup muritor.

Îndreptează întinata și murdara mea mână și mă condu pe calea mântuirii.

Da, Sfinte Îngere al lui Dumnezeu, păzitorul şi acoperitorul întinatului meu suflet şi trup, iartă-mi mie toate cu câte te-am întristat în toate zilele vieții mele.

Și dacă am greşit cu ceva în ziua de astăzi, acoperă-mă în această noapte și mă păzeşte de toată ispitirea potrivnică, ca nu cumva să supăr cu vreun păcat pe Dumnezeul meu.

Mijloceşte pentru mine către Dumnezeu, ca să mă întărească pe mine întru frica Sa și să mă arate pe mine vrednic slujitor al bunătății Sale. Amin!

Alte stihuri, care cuprind subiectul cărții de față, al căror acrostih este: „Lucrarea lui Antim”.

Mica lucrare de față a fost împărțită în patru părți.

Două părți sunt formate din apoftegme, care înfrumusețează foarte [mult] viața, care e proprie Domnitorilor.

La sfârșit s-au pus celelalte părți, care sunt spre folosul și mântuirea sufletului.

Și acestea udă sufletele precum Nilul, dar cu curgeri aurite, care Îl îmblânzesc pe Dumnezeu Cel Atotputernic.

În special a patra parte ne face să fim curați, dar partea a treia ne conduce către scopul celei de a patra.

Deci atât cât poți înfrumuseța viața ta [fă-o], pentru ca să te faci fiu al lui Dumnezeu și să-ți mântui sufletul tău.

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă![12]

[12] Originalul grecesc al lucrării Sfântului Antim a fost tipărit de Ieromonahul Dionisie Floru.

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruș